

ДІАГНОСТИКА СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Ускладнення характеру діяльності підприємств в сучасних умовах висуває нові вимоги до інструментів управління і, зокрема, до методів дослідження і оцінки їх діяльності. Діагностика стану підприємства – це не тільки дослідження процесів, що відбуваються в структурі самого підприємства, це насамперед аналіз того середовища, у якому функціонує фірма. Звичайно розділяють внутрішнє середовище фірми, фактори якого визначаються цілком управлінськими рішеннями (мета фірми, її структура, люди, технології), і маркетингову (зовнішню).

При формуванні системи для діагностики підприємства ми розглядаємо тільки ті, котрі працюють у тій же галузі, що і підприємство, стан якого ми діагностуємо. Це дає можливість звільнити нас від необхідності враховувати фактори макросередовища [1]. Фактори макросередовища прямо впливають на мікросередовище, обумовлюючи, таким чином, міжгалузеве розходження на рівні макросередовища. У межах же однієї галузі й одного регіону вплив надгалузевих факторів інваріантний щодо підприємств, які здійснюють свій бізнес у цій галузі і на цій території. Тому, взявши всі, які нас цікавлять підприємства в межах однієї галузі, ми можемо позбутися складної задачі аналізу самої галузі (можливостей і переваг галузі, її недоліків і слабкостей). Вплив макросередовища при такому підході буде враховано, але не прямо, а через внутрішньогалузеві фактори.

Система показників-індикаторів висуває певні вимоги до якості вхідної інформації. Система показників – це узагальнена характеристика діяльності фірми по більш, ніж одній ознаці у формі набору чисел, кількість яких дорівнює числу ознак. У такій формі вхідна інформація, що надходить на вхід системи діагностики придатна для подальшої обробки за допомогою цієї системи. Однак не всі типи чисельно виражених величин можуть бути включені до системи показників. До незадовільного результату в цілому приведе використання експертних оцінок, оцінок по шкалах, оцінок, отриманих у ході опитувань, так як не мають нічого загального з об'єктивними вірогідними оцінками і носять суб'єктивний евристичний характер. Вони, звичайно, використовуються в ситуації невизначеності, коли рішення приймається під час відсутності можливості підрахувати імовірність його успіху. Задача діагностики відповідає ситуації ухвалення рішення в умовах ризику, де імовірність одержання результату можна обчислити. Тільки коли показники обчислені прямо (як майже усі фінансові показники), їхнє включення в систему забезпечить і практичну цінність прийнятого рішення. Таким чином, система показників є синтетичним вираженням внутрішньофірмових процесів, що обумовлюють характер стану підприємства.

Труднощі полягають у тому, щоб підібрати такий набір показників, що, з одного боку, задовольняв би вимоги вірогідності й об'єктивності відображення процесів діяльності підприємства, з іншого, – описував би їх докладно і всебічно, і, крім того, система показників стану підприємства вибирається так, щоб уникнути дублювання інформації різними показниками, тобто кожен показник характеризував би нове явище в його діяльності. Ще одним критерієм якості системи показників стану підприємства є порівнянність, виражена в можливості порівнювати комерційні підприємства різного масштабу чи неоднакової структури. Для цього обов'язкова наявність у системі показників декілька відносних показників, що дозволяють самі по собі порівнювати результати бізнесу різних підприємств.

Фінансовий аналіз хоча і не всебічно, але досить глибоко та об'єктивно відбиває сильні і слабкі позиції підприємства. Практичні приклади діагностики кризових станів підприємств підтверджують бажаність орієнтації насамперед на показники результатів фінансової діяльності, які використовуються на вході системи діагностики. Безперервність фінансового контролю, що здійснюється відповідним структурним підрозділом дає можливість проводити не тільки моментну, але і безупинну за часом діагностику стану підприємства. Система діагностики узагальнює результати оперативного контролю, частиною якого є фінансовий контроль. У свою чергу, статистичний контроль використовує інформацію про стан підприємства й інші дані оперативного контролю для вироблення важливих управлінських рішень.

Фінанси далеко не вичерпують безліч усіх процесів, що відбуваються в житті підприємства, і не дають характеристики всіх результатів його діяльності. Однак фінансові показники використовуються під час аналізу та інших сторін діяльності фірм, крім того існують і інші, не фінансові категорії, що з успіхом можуть бути використані для кількісних досліджень.

Рассел Акофф [2] виділяв чотири основних функціональних підрозділи в організаційній структурі будь-якого підрозділу, що відповідають за: виробництво; збут (маркетинг); фінансування; кадри.

Вимога всебічного охоплення господарської діяльності диктує не обмежувати дослідження стану підприємства тільки з погляду успішності його фінансової діяльності, тому необхідно розробити такий перелік показників, що характеризував би відповідні ознаки стану всіх цих чотирьох блоків. Взаємопов'язаність і взаємодоповнюваність основних організаційних блоків забезпечують можливість широкої та докладної характеристики діяльності підприємства за чотирма групами відповідних показників. При цьому формується узагальнений портрет стану підприємства.

Виходячи з вимог до системи показників, а також обмежень, які накладаються на нього, необхідно формувати перелік показників, що визначають діяльність підприємства. Дослідивши існуючі погляди [3] встановлено, що діагностика розвитку підприємства своїм змістом та спрямуванням є діагностикою проблем, що виникли в процесі функціонування підприємства в цілому, а не лише його фінансами. Тому систему показників-індикаторів, вважаємо доцільним побудувати з чотирьох найважливіших груп показників: фінансова діяльність, маркетинг, виробнича діяльність, кадри.

Ці чотири основні організаційні функціональні підсистеми підприємства діагностуються за допомогою ряду відповідних показників-індикаторів. Перелік показників кожної групи є достатньо різноманітним і їхня кількість в системі діагностики визначається особливостями об'єкта та метою дослідження.

Усі вони є невід'ємною складовою життя підприємства, і успіх реалізації своєї функції кожної з виділених підсистем впливає на показники функціонування інших. У силу тісного зв'язку організаційних підсистем проблеми хоча б в одній з них спричиняє кризу і в інших, що призводить до кризи підприємства в цілому. Отже запропонований підхід дозволяє діагностувати проблеми, що виникли в процесі функціонування підприємства в цілому.

Список використаної літератури

1. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер. – М.: Вильямс, 2007. – 656 с.
2. Акофф Р., Сасиени М. Основы исследований операций. – М.: Мир, 1971. – 534 с.
3. Швиданенко Г.О., Олексюк О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: Монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 192 с.